

T.C.
DİYARBAKIR
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/1301
KARAR NO : 2026/113

DAVACI :
VEKİLİ : AV. AHMET İNAN

DAVALI : TÜRKİYE PETROLLERİ ANONİM ORTAKLIĞI GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

VEKİLİ

DAVANIN ÖZETİ: Davacı tarafından, 18/06/1978 tarih ve 16320 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak, Diyarbakır ili, Çınar ilçesi, Kubacık Mah.(Krokide Beşpınar Mah.) 151 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın 23.828,67 m²'lik kısmının, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü (TPAO) tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca acele kamulaştırılmasına ilişkin kararın; hukuka aykırı olduğu, davalı idarece öncelikle taşınmaz malikleri ile anlaşma yoluna gidilmesi, anlaşmanın gerçekleşmemesi halinde olağan kamulaştırma yolunun tercih edilmesi, ancak 2942 sayılı kanunun 27. maddesinde yer alan acelelik halinin bulunduğu saptanması halinde anılan madde uyarınca acele kamulaştırılması zorunlu bulunan taşınmazlara yönelik olarak gerekli tespitler yapıp sebepleri de belirtilmek suretiyle başvuruda bulunulması gerektiği, ancak dava konusu kararda kamulaştırılacak alanın ve acelelik halinin belirtilmediği, yarım asır önceki resmi gazetede genel yetkiye dayanılarak, davaya konu işlemin icra edildiği, tarım arazilerinin acelece kamulaştırılmasında hiçbir kamu yararı söz konusu olmadığı, söz konusu alanın büyük ova koruma alanında kaldığı, Toprak Koruma Kanunu uyarınca gerekli izinlerin alınmadığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacı tarafından iptali istenilen hususun idari işlem değil mahkeme kararı olduğu, henüz bedel tespiti ve tescil davası açılmadığından, bu aşamada acele kamulaştırma kararının dava konusu edilemeyeceği, acelelik halinin gerekçesinin Bakanlar Kurulu kararında belirtildiği ve söz konusu kararın halen geçerli olduğu, söz konusu alandan çıkarılacak petrolün ülke ekonomisi için büyük önem arz ettiği, dava konusu işlemin hukuka uygun olarak tesis edildiği belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nce, önceden belirlenerek taraflara tebliğ edilen 29.01.2026 tarihli duruşmaya davacı ve vekilin gelmediği, davalı idareyi temsilen Av. Halil İbrahim ŞARA'nın geldiği görüldü. Gelen tarafa usulüne göre söz verilip yaptığı açıklamalar dinlendikten sonra duruşmaya son verilip, dava dosyası ve ekleri incelenerek işin gereği görüşüldü:

Dava, davacı tarafından, 18/06/1978 tarih ve 16320 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak, Diyarbakır ili, Çınar ilçesi, Kubacık Mah.(Krokide Beşpınar Mah.) 151 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın 23.828,67 m²'lik

T.C.
DİYARBAKIR
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/1301

KARAR NO : 2026/113

kısımının, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü (TPAO) tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca acele kamulaştırılmasına ilişkin kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı **35. maddesinde**; "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü; "Kamulaştırma" başlıklı **46. maddesinde**; "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir." hükmü yer almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Nolu Protokol'ünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı **1. maddesinde**; "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." hükmüne yer verilmiştir.

14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında, "Ülkemizin enerji, ulaşım, sanayi ve millî savunma gereksinimleri bakımından hayati önemde stratejik bir madde olan petrolün, Petrol Yasasının 2 nci maddesinde yazılı olduğu gibi millî menfaatlere uygun olarak hızla, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamak amacıyla girilen ve sözü geçen Yasanın 3/8. maddesinde tanımlanıp (arama, keşif, inkişaf ve tasfiye işlemleri ile petrolün ve petrol mahsullerinin -tevzi müesseselerince veya doğrudan doğruya tüketiciye perakende olarak yapılan satışlarla ilgili işlemler hariç- depolanması, nakledilmesi ve satılması) işlemlerini içeren «petrol ameliyeleri»nin yapılabilmesi için gerekli olan taşınmazların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı ve ilgili kuruluşlarla petrol hakkı sahibi tüzel kişiler lehine aynı Yasanın, 87. maddesi ve 6380 sayılı «İstimlak Kanunu» hükümleri çerçevesinde yapılacak kamulaştırmalarında «müstaceliyet» bulunduğu saptanması nedeniyle, kamulaştırmalarda İstimlak Kanununun 27 nci maddesindeki yöntem uygulanır." denilmek suretiyle "Petrol ameliyeleri için gerekli taşınmazların kamulaştırılmasında acelelik hali bulunduğundan 6380 sayılı İstimlak Kanununun 27. maddesindeki yöntemin uygulanmasına karar verilmiştir.

14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının tesis edildiği tarihte yürürlükte olan 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun 27. maddesinde; "3634 sayılı Kanunun tatbikinde memleket savunması veya müstaceliyeti İcra Vekilleri Heyetince karar altına alınacak veya mahsus kanunlarla derpiş edilen fevkalade hallerde lüzumlu olan gayrimenkullerin istimlakine ait kanuni merasim (kıymet takdiri hariç) sonradan tamamlanmak üzere alakalı idarenin talebiyle mahkemece 7 gün içinde o gayrimenkulün 11 inci maddenin ikinci fıkrasındaki esaslar dairesinde tesbit edilecek değer pahası lehine istimlak yapılan idare tarafından mal sahibi namına millî bankaya ve bulunmayan yerlerde mal sandıklarına yatırılarak o gayrimenkule el konulabilir." kuralı getirilmiştir.

T.C.
DİYARBAKIR
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/1301
KARAR NO : 2026/113

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun **27. maddesinde**; 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'nun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece, yedi gün içinde o taşınmaz malın 10. madde esasları dairesinde ve 15. madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10. maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabileceği, bu Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktarın, ödenecek ilk taksit bedeli olduğu düzenlemesine yer verilmiştir. Aynı Kanun'un **Geçici 1. maddesinde** ise "Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kamu yararı ve kamulaştırma kararları geçerlidir. Ancak, idarece henüz kıymet takdir edilmemiş olan işlerde, kıymet takdir işlemleri ile sonraki işlemler bu Kanun hükümlerine göre yapılır." hükmü düzenlenmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davalı idare tarafından, uyuşmazlığa konu Diyarbakır ili, Çınar ilçesi, Kubacık Mah.(Krokide Beşpınar Mah.) 151 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın 23.828,67 m²'lik kısmına acele el konulmasına karar verilmesi istemiyle 14/11/2024 tarihinde Çınar 1. Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulduğu, Çınar 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/06/2025, tarih ve E:2024/62, D.İş, K:2025/43 sayılı kararıyla taşınmazın 23.828,67 m²'lik kısmına acele el konulmasına karar verilmesi üzerine, davacı tarafından, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü (TPAO) tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca Diyarbakır ili, Çınar ilçesi, Kubacık Mah.(Krokide Beşpınar Mah.) 151 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın 23.828,67 m²'lik kısmının acele kamulaştırılmasına ilişkin kararın iptali istemiyle görülmekte olan dava açılmıştır.

Uyuşmazlıkta, 14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 6326 sayılı Petrol Kanunu'nun 3/8 maddesinde tanımlanan petrol ameliyelerinin yapılabilmesi için gerekli olan taşınmazların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı ve ilgili kuruluşlarla petrol hakkı sahibi tüzel kişiler lehine aynı Kanun'un 87. maddesi ve 6830 sayılı İstimlak Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılacak kamulaştırmalarda "müstaceliyet" bulunduğu saptanması nedeniyle, bu kamulaştırmalarda İstimlak Kanunu'nun 27. maddesindeki acele istimlak yönteminin uygulanacağına karar verilmiştir.

Dava konusu işlemin dayanağı 14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı olduğundan öncelikle işlemin dayanağının irdelenmesi gerekmektedir.

Kamulaştırma işlemlerinde acelelik halinin uygulanabilmesi için Cumhurbaşkanı Kararında (Bakanlar Kurulu Kararında), acelelik hali ve bu hali gerekli kılan durumlar ile gerek acele kamulaştırmanın konusu, gerekse acele kamulaştırılacak taşınmazlar açıklıkla gösterilmek suretiyle acele kamulaştırmanın kapsamı ve çerçevesinin belirlenmesi, acelelik halinin dışındaki durumlar için acele kamulaştırmanın uygulanmasını sağlayacak ayrıntıya kararda yer verilmesi, kanun koyucu tarafından acelelik halini belirleme konusunda Cumhurbaşkanı (Bakanlar Kuruluna) tanınan yetkinin başka bir makam ya da mercii tarafından kullanılması sonucunu doğuracak, yetki devrini içerecek unsurlar taşınmaması gerekmektedir.

Bu çerçevede dava konusu işleme dayanak oluşturan, 6326 sayılı Petrol Kanunu'nda tanımlanan petrol işlemlerine yönelik olarak bu Kanun çerçevesinde yapılacak tüm

T.C.
DİYARBAKIR
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/1301

KARAR NO : 2026/113

kamulaştırmalarda 6830 sayılı Kanun uyarınca acele kamulaştırma yönteminin uygulanacağına dair Bakanlar Kurulu Kararı incelendiğinde; "acelelik hali"nin 6326 sayılı Kanun'da tanımlanan petrol işlemlerine yönelik yapılacak tüm kamulaştırma işlemlerini kapsayacak şekilde belirlendiği, herhangi bir çerçeve çizilmediği ve somut olarak belirtilmediği, uygulama açısından süreklilik öngördüğü gibi Bakanlar Kuruluna tanınan yetkinin başka makam ya da mercilerce takdir edilerek kullanılmasına olanak sağladığı, mülkiyet hakkının korunması, kullanılması ve sınırlandırılması yönünden belirsizlik yarattığı, mülkiyet hakkı ile sınırlandırılması arasındaki dengenin neden gösterilmeyerek bozulduğu görülmektedir.

6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun 10. maddesinde, petrol hakkı sahibinin; arama veya işletme ruhsatında veya civarında petrol işlemi için gerekli arazinin kullanma hakkını, arazi özel mülkiyet konusu ise anlaşma, anlaşmazlık durumunda kamulaştırma yoluyla elde edebileceği, kamu yararı niteliğindeki kamulaştırma kararının, talep üzerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca verileceği, işlemlerin 2942 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapılacağı ve aynı Kanun'un 27. maddesi hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılabileceği düzenlenmişken, bu usul izlenmeksizin, Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin başka bir makam ya da mercii tarafından kullanılması sonucunu doğuracak nitelikteki 14/06/1978 tarih ve 7/15761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü tarafından taşınmazın acele kamulaştırılmasına ilişkin işlemin, 2942 sayılı Kanun uyarınca acele kamulaştırma kararı alma yetkisinin Cumhurbaşkanına tanındığı dikkate alındığında, hukuka aykırı olduğu açıktır.

Bu itibarla, yukarıda belirtildiği üzere anılan Bakanlar Kurulu Kararında konu yönünden bir sınırlama getirilmeyerek ve uygulama açısından da süreklilik gösterecek, Cumhurbaşkanına (Bakanlar Kuruluna) tanınan yetkinin başka bir makam ya da mercii tarafından kullanılması sonucunu doğuracak şekilde, petrol işlemlerine yönelik yapılacak tüm kamulaştırma işlemlerinde acele kamulaştırma hükümlerinin uygulanmasına karar verilerek genel nitelikte bir karar alınması hukuken mümkün olmadığından, anılan Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak tesis edilen dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Bununla birlikte, 2942 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesinde bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kamu yararı ve kamulaştırma kararlarının geçerli olacağına ilişkin düzenleme bulunmasına karşılık mezkur Bakanlar Kurulu kararının somut bir projeye dayalı kamulaştırma işlemine yönelik olmadığı ve davacılara ait taşınmaz yönünden alınmış bir kamulaştırma kararı bulunmadığı anlaşıldığından, Bakanlar Kurulu Kararının 2942 sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesi hükümleri kapsamında geçerli olduğunun kabul edilmesine ve uyuşmazlıkta uygulanmasına hukuken olanak bulunmamaktadır.

Öte yandan, aynı konuda açılan başka bir davaya ilişkin olarak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28/11/2024 tarih ve E:2024/1669, K:2024/3071 sayılı kararı da bu yöndedir.

Bununla birlikte, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan "*Tarımsalüretim potansiyeli yüksek, erozyon, kirlenme, amaç dışı veya yanlış kullanımlar gibi çeşitlindenlerle toprak kaybı ve arazi bozulmalarının hızlı geliştiği ovalar; kurul veya kurulların görüşü alınarak, Cumhurbaşkanı kararı ile büyük ova koruma alanı olarak belirlenir. Büyük ovalardaki koruma ve geliştirme amaçlı tarımsal altyapı projeleri ve arazi kullanım plânları, kurul veya kurulların görüşleri dikkate alınarak, Bakanlık ve valilikler tarafından öncelikle hazırlanır veya hazırlattırılır.*

T.C.
DİYARBAKIR
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/1301

KARAR NO : 2026/113

Büyük ovalarda bulunan tarım arazileri hiçbir surette amacı dışında kullanılamaz. Ancak alternatif alan bulunmaması, kurul veya kurullarca uygun görüş bildirilmesi şartıyla;

a) Tarımsal amaçlı yapılar,

b) Bakanlık ve talebin ilgili olduğu Bakanlıkça ortaklaşakamu yararıkaran alınmış

faaliyetler için tarım dışı kullanımlara Bakanlıkça izin verilebilir." hükmü uyarınca Cumhurbaşkanlığı kararı ile büyük ova koruma alanı olarak belirlenen alanlarda tarım arazilerinin hiçbir surette amacı dışında kullanılamayacağı, ancak alternatif alan bulunmaması, kurul veya kurullarca uygun görüş bildirilmesi şartıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ve talebin ilgili olduğu Bakanlıkça ortaklaşa kamu yararı kararı alınmış faaliyetler için tarım dışı kullanımlara Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından izin verilebileceği, somut olayda ise; TAKBİS üzerinden yapılan sorgulamada dava konusu taşınmaza ilişkin beyan bilgilerinde büyük ova koruma alanı içerisinde yer aldığı belirtilmiş, 2016/9620 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile büyük ova koruma alanı olarak belirlenen Bismil Ovası içinde yer aldığı görülmüş olup, söz konusu taşınmaza ilişkin ilgili kurullarca alınmış uygun görüş, ortaklaşa kamu yararı kararı ve Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilmiş bir izin olmadığı dikkate alındığında, dava konusu taşınmazın tarımsal amaç dışında kullanılamayacağı anlaşılmakla, tarım dışı amaçla kullanılamayacak olan bu taşınmazın tarım dışı faaliyetlerde kullanılmak üzere acele kamulaştırmasının da yapılamayacağı sonucuna varıldığından, dava konusu işlemde bu yönüyle de hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan 2.498,20-TL yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 30.000,00-TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, davalı idarece ödenen 87,50-TL vekalet harcının üzerinde bırakılmasına, artan posta ücreti avansının talep edilmemesi halinde kararın kesinleşmesinden sonra re'sen davacıya iadesine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A maddesi uyarınca kararın tebliğini izleyen günden itibaren **(15) gün içerisinde Danıştay nezdinde temyiz kanun yolu açık olmak üzere**, 30/01/2026 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

 e-imzalıdır

 e-imzalıdır

 e-imzalıdır

YARGILAMA GİDERLERİ		:
Başvurma Harcı	:	615,40 TL
Karar Harcı	:	615,40 TL
Y.D. Harcı	:	1.013,90 TL
Vekalet Harcı	:	87,50 TL
Posta Gideri	:	166,00 TL
TOPLAM	:	2.498,20 TL

